



**TRIAL**  
International

# Vodič za ostvarivanje naknade štete u kaznenom postupku

(imovinskopravni zahtjev)

---

Putevi pravosuđa često se čine kompliciranim. Ovaj vodič će Vas upoznati s Vašim pravom na naknadu štete i podnošenje imovinskopravnog zahtjeva tijekom kaznenog postupka te odgovoriti na najčešća pitanja



British Embassy  
Sarajevo

Ova brošura je nastala kao dio višegodišnje podrške Vlade Ujedinjenog Kraljevstva TRIAL International-u u radu na pitanjima preživjelih seksualnog nasilja u ratu. Stajališta iznesena u brošuri ne predstavljaju nužno stavove Vlade Ujedinjenog Kraljevstva.

## ŠTO JE IMOVINSKOPRAVNI ZAHTEJV

Imovinskopravni zahtjev (IPZ) je zahtjev koji podnosi oštećena osoba koja je pretrpjela štetu uslijed počinjenja kaznenog djela. Radi se o pravu žrtve da u okviru kaznenog postupka, ako on/a to želi, traži da se počinitelj obveže da mu/joj nadoknadi štetu koju je pretrpjela kao posljedicu zločina koji je počinio.

IPZ se može odnositi na naknadu materijalne (imovinske) i nematerijalne štete (strah, bol, fizička i duševna oboljenja i slično) nastale kao posljedica kaznenog djela.

## ISTRAGA

Istraga je faza u kojoj tužitelj istražuje okolnosti i činjenice vezane za počinjenje kaznenog djela te prikuplja dokaze. U ovoj fazi mogu Vas ispitati istražna tijela (npr. SIPA) i/ili tužitelj u svezi s Vašim slučajem.

## GLAVNA RASPRAVA

Glavna rasprava je faza suđenja u kojoj tužitelj i odvjetnik koji brani optuženika pred sudom i prisutnima u sudnici iznose svoje argumente i dokaze.

U ovoj fazi možete biti pozvani da svjedočite i ispričate pred sudom što Vam se dogodilo i kako ste se osjećali zbog toga. Pitanja u svezi s tim mogu Vam postavljati tužitelj, odvjetnik optuženika ili sud (članovi sudskog vijeća).

**Nakon svjedočenja pred sudom možete napustiti sudnicu ili ostati pratiti suđenje ako to želite.**

## OBAVJEŠTENJE I PITANJE O ŽELJI ZA PODNOŠENJEM IMOVINSKOPRAVNOG ZAHTEJVA

Tijekom istrage tužitelj Vas treba upoznati o Vašem pravu na podnošenje imovinskopravnog zahtjeva. Tijekom glavne rasprave, tijekom Vašeg saslušanja, sud je dužan pitati želite li podnijeti imovinskopravni zahtjev, ako to do sada još niste učinili.

## PRESUDA

Nakon završetka glavne rasprave, odnosno nakon suđenja suci se povlače na vijećanje. To značida izvan sudnice suci raspravljaju na temelju iznesenih argumenata i dokaza, te donose odluku o krivnji optuženika, određuju visinu kazne i odlučuju o pitanju Vaše naknade štete.

Zatim se pozivaju sve stranke u postupku – tužitelj, optuženik i njegov odvjetnik, druge zainteresirane osobe (uključujući i žrtve) – na izricanje presude, gdje sud javno priopćava odluku o krivnji i IPZ-u koja se poslije dostavlja strankama u pisanoj formi. Imate pravo biti prisutni i pratiti izricanje presude pred sudom.

## OVRŠNI POSTUPAK

Ovršni postupak je sudski postupak u kojem se prisilno naplaćuje dosuđena naknada štete onda kada ju osuđenik nije dragovoljno platio. Ovaj postupak se pokreće na zahtjev žrtve. Tijekom ovog postupka, ako to bude moguće, oduzima se određeni dio imovine od osuđene osobe i isplaćuje žrtvi u iznosu koji je utvrđen presudom.

## TKO MOŽE PODNIJETI IPZ?

IPZ može podnijeti osoba koja je pretrpjela štetu prilikom izvršenja kaznenog djela od optužene osobe kojoj se sudi u kaznenom postupku.

**Iako ste zaštićeni svjedok, možete podnijeti IPZ u kaznenom postupku, što neće dovesti do otkrivanja Vašeg identiteta.**

## KADA I KOME PODNOSIM IPZ?

Poželjno je podnijeti IPZ u što ranijoj fazi postupka. Ako ga niste podnijeli tužiteljstvu tijekom istrage, sud će vas tijekom suđenja ponovno poučiti o vašem pravu da to uradite pred sudom.

**Kao osoba oštećena izvršenjem kaznenog djela možete postaviti imovinskopravni zahtjev na bilo kojem ročištu do završetka glavne rasprave.**

## KAKO IZGLEDA SADRŽAJ IPZ-A?

U IPZ-u se navode sve okolnosti i činjenice kako je nastala šteta, opis pretrpljene štete i dokazi kojima raspolazete – prvenstveno nalaz vještaka liječnika i/ili neuropsihijatra, a po mogućnosti i psihologa. Tužitelj je dužan prikupiti ove dokaze prvenstveno u fazi istrage, ali to može učiniti i naknadno.

## KOJI SU DOKAZI KOJI MOGU POMOĆI MOM IPZ-U?

Ako tijekom istrage izrazite želju za ostvarivanjem IPZ-a, **tužitelj Vas u pravilu treba uputiti na pregled liječnika i/ili neuropsihijatra** koji će utvrditi povrede i posljedice koje ste imali ili još uvijek imate zbog pretrpljenog ratnog zločina. Drugim riječima, tužitelj Vas u tom slučaju upućuje na vještačenje kod liječnika i/ili neuropsihijatra, čije će mišljenje poslužiti kao dokaz u kaznenom postupku.

**Fizičke povrede**, koje ostavljaju vidljive zdravstvene posljedice koje ste pretrpjeli ili još trpите, dokažu se postojećom medicinskom dokumentacijom i/ili nalazom i mišljenjem vještaka liječnika.

S druge strane, **psihičke povrede** (pretrpljeni strah i uznemirenost, psihička oboljenja, trauma, umanjenje životne sposobnosti) dokažu se relevantnom dokumentacijom i nalazom i mišljenjem vještaka specijalista neuropsihijatrije i psihologa. Mišljenje vještaka neuropsihijatar izdaje nakon susreta i razgovora s Vama o tome što Vam se dogodilo, kako ste se osjećali tada, ali i kako se osjećate danas. **Ovdje je važno da opišete bolove koje ste pretrpjeli ili još uvijek trpите, čak i kada je to povremeno ili različitog intenziteta, strahove i neugode, kao i sve druge tegobe za koje smatrate da su posljedice Vašeg iskustva.**

**Imajte na umu da je vještak profesionalac i liječnik koji je tu zbog Vas, da Vas saslušaju i pomogne da se Vaše iskustvo i posljedice koje trpите vjerno zabilježe, dokumentiraju i predstave pred sudom kao dokaz o šteti koja Vam je nanescena.**

## JE LI MI POTREBAN ODVJETNIK ZA ZASTUPANJE U KAZNENOM POSTUPKU?

Imate pravo angažirati punomoćnika (npr. odvjetnika) tijekom kaznenog postupka koji Vam može pomoći s pripremom, tj. pisanjem IPZ-a, komuniciranjem Vaših zahtjeva tužitelju i sudu, objasniti Vam tijek postupka i što možete očekivati, te Vam odgovoriti na Vaša pitanja u svezi s ostvarivanjem prava na naknadu štete u kaznenom postupku i Vašim pravima.

Ako niste u financijskoj mogućnosti, u principu biste trebali imati pravo na besplatnu pravnu pomoć.

**Međutim, dostupnost besplatne pravne pomoći će se razlikovati u ovisnosti od suda pred kojim se vodi postupak, Vašeg mjesta prebivališta i drugih relevantnih okolnosti. Činjenica jesu li za dani postupak dostupna tijela koja pružaju pravnu pomoć, njihova praksa, te uvjeti za ostvarivanje ovog prava razlikuju se od entiteta do entiteta, od kantona do kantona, te se možete posavjetovati o tome ispunjavate li uvjete s organizacijama i tijelima koja su navedena na poledini ove brošure.**

## MOGU LI OČEKIVATI DRUGU STRUČNU POMOĆ, PORED ODVJETNIKA?

Pored pravne podrške, na raspolaganju su Vam i usluge odjela ili službenika za podršku svjedocima unutar suda. Podrška, koja obuhvaća i jedan vid psihološke podrške, pruža se prije, tijekom i nakon svjedočenja.

Swjedocima stručni tim psihologa ili pojedinaca olakšava proces pojavljivanja i svjedočenja pred sudom kako svjedočenje ne bi izazvalo dodatne posljedice na Vaše psihičko i fizičko zdravstveno stanje.

Mogu Vam pružiti podršku za Vaš dolazak na sud u vidu osiguranja prijevoza i slično. Oni Vas mogu savjetovati i upućivati na druge osobe, ustanove i organizacije koje Vam mogu pružiti potrebnu psihološku, pravnu ili drugu podršku.

Pored Odjela za podršku svjedocima Suda BiH, trenutno većina kantonalnih i okružnih sudova u BiH kao i Osnovni sud Brčko distrikta BiH imaju uspostavljene odjele za podršku svjedocima te zaposlene psihologe/suradnike za pružanje podrške.

## KADA SE ODLUČUJE O IPZ-U?

Sud odlučuje o IPZ-u presudom u kojoj odlučuje o odgovornosti optuženika.

Ako se optuženik presudom proglašava krivim, sud može odlučiti:

- da se dosudi naknada štete u iznosu zatraženom IPZ-om (potpuno)
- da se dosudi naknada štete u manjem iznosu od onog koji je zatražen IPZ-om (djelomično), a za ostatak uputi na pamični postupak
- uputiti da se pitanje IPZ-a, odnosno naknade štete riješi u pamičnom postupku, ako sud ocijeni da podaci kaznenog postupka ne pružaju pouzdan temelj ni za potpuno ni za djelomično presuđenje

## ŠTO SE DOGAĐA POSLIJE ZAVRŠETKA SUĐENJA?

Ako ste tijekom postupka postavili IPZ, imate pravo da Vam se dostavi presuda. Ukoliko niste zadovoljni odlukom vezano za dosuđeni iznos naknade štete po Vašem IPZ-u, imate pravo na žalbu. S tim zahtjevom obratite se Vašem punomoćniku.

## INFO O BESPLATNOJ PRAVNOJ POMOĆI

U postupcima pred *Sudom BiH* možete se obratiti Uredu za besplatnu pravnu pomoć pri Ministarstvu pravde BiH.



U *Federaciji BiH*, u skladu s Vašim prebivalištem, možete se javiti **kantonalom zavodu za pružanje pravne pomoći** u Tuzlanskom, Zeničko-dobojskom, Sarajevskom, Unsko-sanskom, Zapadnohercegovačkom, Posavskom i Bosansko-podrinjskom kantonu.



U *Republici Srpskoj* možete se obratiti **Centru za pružanje besplatne pravne pomoći** u Banjoj Luci, Doboju, Trebinju, Istočnom Sarajevu i Bijeljini.



U *Brčko distriktu* možete se obratiti **Kancelariji za pravnu pomoć** Brčko distrikta BiH.

Također se možete obratiti nevladinim organizacijama TRIAL International, Vaša prava, Fondacija lokalne demokratije i Centar ženskih prava, koje u okviru svoga rada pružaju pravne savjete ili besplatnu pravnu podršku.

***Ako imate drugih pitanja, možete kontaktirati TRIAL International – Ured u BiH.***



**TRIAL**  
International

TRIAL International - ured u BiH, Čobanija 19  
71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina  
+387 33 219 873  
[www.trial.ba](http://www.trial.ba)

[www.trialinternational.org](http://www.trialinternational.org)